

PREGĂTIREA INFORMATIVĂ / CONTRAINFORMATIVĂ A ARMATEI ROMÂNE ÎNAINTEA MARILOR BĂTĂLI DIN VARA ANULUI 1917

Alin Spânu

În evoluția evenimentelor desfășurate în Primul Război Mondial anul 1917 nu a reprezentat un punct de reper important, politic sau militar. Niciunul dintre beligeranți nu a reușit să obțină o victorie decisivă și, cu atât mai puțin, să scoată din luptă măcar unul din vectorii taberei adverse. Totuși, intrarea SUA în război de partea Antantei (6 aprilie 1917) a oferit o perspectivă favorabilă acestui bloc militar în confruntarea cu Puterile Centrale.

Pe Frontul Românesc situația nu era deloc cea preconizată de guvernul de la București înaintea intrării în conflict. Aderarea la Antantă și declanșarea ostilităților (15 august 1916) a desconggestionat Frontul de Vest de presiunea forțelor germane, care a redirectionat unele mari unități către Carpați. Dar a doua parte din Convenția militară - ofensiva armatei aliate de la Salonic conduse de generalul Maurice Sarrail¹ contra Bulgarici pentru a fixa trupele germane,

¹ **Maurice Paul Emanuel Sarrail** (n. 1856, Carcassonne - d. 1929, Paris), ofițer de carieră, absolvent al Școlii Militare St. Cyr (1877), participă la campania din Tunis (1881), comandă, succesiv, Corpurile 8 și 6 Armată (1914), după care preia comanda Armatei 8 cu care se remarcă în apărarea Verdunului (1914 - 1915). La 5 august 1915 este numit comandant al Armatei franceze de Orient, cu sediul la Salonic, iar din 1916 a preluat comanda tuturor forțelor aliate din zonă. În urma unor neînțelegeri cu prim - ministrul George Clemenceau a fost eliberat din funcție (decembrie 1917). A revenit în actualitate pentru scurtă vreme, fiind numit înalt comisar pentru Siria (1924 - 1925), însă nu a reușit să rezolve problemele din zonă și a fost înlocuit.

bulgare și otomane – nu s-a declanșat. Prin inactivitatea sa, generalul Sarraill a permis ca trupele Puterilor Centrale din Bulgaria, comandate de August von Mackensen ², să atace virulent România dinspre sud. Prinsă în cleștele a două ofensive, armata română nu a putut rezista și, la numai 3 luni de la intrarea în conflict, s-a văzut nevoită să se recunoască învinsă și să se retragă în Moldova unde, alături de patru armate ruse, a stabilizat frontul.

Iarna anului 1916 / 1917 a fost una grea din toate punctele de vedere: temperaturi extrem de scăzute, apariția epidemiei de tifos exantematic, mulțimea de refugiați, întreținerea celor circa un milion de militari ruși și moralul scăzut în urma înfrângerilor militare au reprezentat câteva dintre problemele dificile cu care s-au confruntat autoritățile române stabilite la Iași. Principalul obiectiv însă, a fost refacerea armatei, de la organizare și echipare până la instrucție și

² **August von Mackensen** (n. 6 decembrie 1849, Leinitz - d. 8 noiembrie 1945, Schmiedelberg), feldmareșal german, a absolvit Școala de Cavalerie (1865), iar din 1891 a lucrat în Statul Major General, fiind influențat de gândirea militară a generalului August von Schlieffen. Din 1914 a comandat Corpul 17 Armată în bătăliile de la Gumbingen și Tannenberg, iar la sfârșitul aceluiași an a primit comanda Armatei 9, cu care s-a remarcat în luptele de la Lodz și Varșovia. Un an mai târziu, în fruntea Armatei 11, se află în Galiția, unde participă la capturarea fortărețelor Przemyśl și Lemberg, după care este mutat pe frontul sârb, pentru a doua campanie în zonă. După intrarea României în conflict este detașat la Dunăre și numit comandant al forțelor Puterilor Centrale din zonă (1916). A reușit să înfrângă armata română în 1916, dar victoria nu i-a mai aparținut în luptele din vara anului 1917 din Moldova. Guvernator militar al României (1917) și comandant al trupelor Puterilor Centrale din Europa de Sud-Est (1918), nu a mai reușit să facă față atacurilor Antantei și s-a retras spre Germania. A fost capturat în Ungaria de trupele franceze și a fost deținut până în noiembrie 1919. Din 1920 s-a retras din armată. Pentru mai multe detalii privind activitatea sa a se consulta: C. Căzăneșteanu, V. Zodian, A. Pandea, *Comandanți Militari. Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 201 - 202 și Theo Schwarzmüller, *Zwischen Kaiser und "Führer". Generalfeldmarschall August von Mackensen. Eine politische biographie*. Munich: Deutsche Taschenbuch Verlag, 1995.

motivarea angajării în luptă. Acest lucru a fost posibil și cu sprijinul Misiunii Militare Franceze condusă de generalul Henri Mathias Berthelot ³, care a asigurat înzestrarea cu noi tipuri de arme și instrucția necesară utilizării acestora. Armata română a fost organizată în conformitate cu realitățile și posibilitățile existente; astfel, au rămas două armate cu cinci corpuri de armată, care coordonau 15 divizii de infanterie și două de cavalerie ⁴.

În paralel cu organizarea unităților și marilor unități militare, a înzestrării și instrucției fiecărei arme în parte, o atenție deosebită a fost acordată unui domeniu în care armata a dovedit unele lacune și slăbiciuni – spionajul și contraspionajul. Campania din 1916 a relevat, prin eșecurile înregistrate, lipsurile organice și limitele umane și materiale din acest domeniu. Mai mult, la începutul anului 1917, inexistența unor structuri contrainformative a făcut posibilă trădarea

³ **Henri Mathias Berthelot** (n. 7 decembrie 1861, Feurs - d. 28 ianuarie 1931, Paris), general francez. A absolvit Școala Militară St. Cyr (1883), după care a activat în Algeria. Din 1907 și-a desfășurat activitatea în Statul Major General, subșef al Marelui Stat Major (1913 - 1914), comandantul trupelor de rezervă din regiunea Soissons (1914 - 1915), al Diviziei 53 infanterie rezervă (1915), al Corpului 32 Armată (1915 - 1916). Din 22 septembrie 1916 a fost numit șeful misiunii militare franceze în România, până la 17 mai 1918, după care a fost trimis în SUA (5 iulie 1918) și a fost numit la comanda Armatei 5 (7 octombrie 1918). Vezi detalii privind activitatea sa: C. Căzăneșteanu, V. Zodian, A. Pandeia, *op. cit.*, p. 54.

⁴ Pe larg despre reorganizarea armatei române în 1917: Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României (1916 - 1919)*, vol. II, Tipografia „România Nouă”, București, 1923, p. 55-92; Gheorghe A. Dabija, *Armata română în războiul mondial (1916 - 1918)*, vol. IV, Editura I. G. Hertz, București, 1936; locotenent - colonel V. Nădejde, *Centenarul Renașterii Armatei Române (1830 - 1930)*, Iași, Tipografia „Cultura Românească”, 1930, p. 229 - 236; maior Wladimir Chirilovici, *Războiul Mondial*, Tipografia Cavaleriei, Sibiu, 1930, p. 224 - 231; Zorin Zamfir, Jean Banciu, *Primul război mondial*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, p. 245 - 262; Ion Giurcă, *1917. Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.

colonelului Alexandru Sturdza ⁵, comandantul Diviziei 8 Infanterie. Participând în fruntea Brigăzii 7 Mixte la campania din 1916, colonelul Sturdza a luat câteva decizii care au pus în pericol frontul român, ceea ce a atras atenția generalului Alexandru Averescu ⁶, comandantul Armatei 2, care a cerut îndepărtarea acestuia din funcția

⁵ **Colonelul Alexandru Sturdza** (n. 23 mai 1869 - d. 28 septembrie 1939, Zürich), fiul lui D. A. Sturdza, istoric, președintele Partidului Național Liberal și prim-ministru în mai multe rânduri și ginerele lui Petre P. Carp, liderul Partidului Conservator și prim - ministru, a urmat Școala Militară în Germania, după care a revenit în țară (18 aprilie 1892). Atașat militar la Paris (1907 - 1910), profesor și director al Școlii Militare de Ofițeri, calitate în care a elaborat mai multe manuale. Colonel din 1 decembrie 1914, la intrarea României în război a primit comanda Brigăzii 7 Mixte. După trădare a rămas în București, în slujba germanilor și a plecat în Germania la 19 martie 1918. A rămas până în 1938, când s-a stabilit în Elveția, activând ca funcționar de bancă și profesor la o școală privată. Pe larg despre cazul său în: Constantin Kirițescu, *op. cit.*, p. 102 - 104; Glenn E. Torrey, *When treason was a crime: the case of Colonel Alexandru Sturdza of Romania*, Emporia, Kansas, The Graduate School of Emporia State University, 1992; Cristian Popișteanu, Dorin Matei, *Sturzești: din cronică unei familii istorice*, Fundația Culturală Magazin Istoric, București, 1995, p. 67 - 69; Petre Otu, Maria Georgescu, *Radiografia unei trădări. Cazul colonelului Alexandru D. Sturdza*, Editura Militară, București, 2011.

⁶ **Alexandru Averescu** (n. 9 martie 1959, Ismail - m. 3 octombrie 1938, București) urmează Seminarul Teologic din Ismail, participă voluntar la Războiul de Independență (1877 - 1878), absolvă Școala divizionară de la Mănăstirea Dealu (1881) și Școala Militară de la Torino (1886). În cariera sa a deținut, printre altele, funcția de comandant al Școlii Superioare de Război (1894 - 1896), atașat militar la Berlin (1896-1898), șeful Secției Operații din Marele Stat Major (1899 - 1904), ministru de război (1907 - 1909), șef al Statului Major General (1911 - 1913), comandant al Corpului 1 Armată (1914 - 1916). După intrarea României în război i s-a încredințat comanda Armatei 2 (1916 - 1918). Prim - ministru în perioadele ianuarie - februarie 1918, martie 1920 - decembrie 1921 și martie 1926 - iunie 1927. Avansat mareșal în anul 1930. Vezi detalii despre viața și activitatea sa: C. Căzăneșanu, V. Zodian, A. Pandea, *op. cit.*, p. 40 - 41 și Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005.

deținută. Drept urmare, colonelul Sturdza a fost mutat la comanda Diviziei 8 Infanterie, mare unitate aflată în refacere în spatele frontului. Trecerea în liniile germane a fost efectuată la 23 ianuarie / 6 februarie 1917, împreună cu locotenentul Wachmann, aghiotantul său, însă pe drum și-a ucis ordonanța, un soldat care nu a dorit să-l urmeze în acțiunea sa. Prin măsurile luate imediat s-a reușit nu numai stoparea efectului dorit, dezertarea în masă a militarilor români, ci și identificarea colaboratorilor, printre care s-a numărat și locotenent - colonel Alexandru Crăiniceanu⁷, comandantul Regimentului 25 Infanterie, fiul generalului Grigore Crăiniceanu⁸.

Venirea Misiunii Militare Franceze a avut un efect benefic și asupra structurilor de informații și contrainformații, în primul rând prin schimbul de date referitoare la inamic. La 4 ianuarie 1917, Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații a emis un material intitulat *„Procedeele întrebuițate de spionii germani pentru transmiterea informațiilor culese și relativ la prizonierii germani”*. Toate datele și exemplele oferite în primul document au venit pe filieră franceză, fiind cazuri concrete de confruntare cu spionajul

⁷ Locotenent - colonel Alexandru Crăiniceanu, fiul generalului Grigore Crăiniceanu, era comandantul Regimentului 25 Infanterie și a fost dovedit ca principal complice al colonelului Sturdza, fiind surprins în flagrant cu materiale de propagandă subversive. A fost judecat și condamnat, inițial, la 15 ani închisoare, dar în urma recursului a fost condamnat la moarte. Execuția a avut loc în vinerea Paștelui, în fața unității pe care a comandat-o, plutonul fiind alcătuit din militarii acelei regiuni.

⁸ **General Grigore Crăiniceanu** (n. 19 iulie 1852, București - d. 1 octombrie 1935, București), sublocotenent de geniu (1873), urmează Școala specială la Bruxelles, participă la Războiul de Independență (1877 - 1878), după care devine profesor de fortificații timp de 18 ani. Colonel (1892) și șef de stat major la Corpul 3 Armată, secretar general al Ministerului de Război (1894), subșeful Marelui Stat Major (1896), șef al Marelui Stat Major și ministru de Război (1 noiembrie 1909 - 29 decembrie 1910) în guvernul Ion I. C. Brătianu. Deși rezervist, la 25 august 1916 a primit comanda Armatei 2, cu care a operat în Transilvania. A lăsat o bogată bibliografie de specialitate în perioada 1881 - 1916. A fost ales membru al Academiei Române.

german. Cel de-al doilea document – „*Relativ la prizonierii germani*” – poate fi considerat elocvent în privința metodelor propuse pentru obținerea de informații de la militarii inamici capturați. Astfel, nota propune marilor unități să introducă „*un agent care joacă rolul de « ispitor »*”⁹ în celulă cu câte un prizonier, pentru a extrage destăinuiți care să confirme sau nu declarațiile oficiale.

Peste o lună, la 20 februarie 1917, generalul Constantin Prezan a aprobat „*Instrucțiunile asupra organizării și funcționării Serviciului de Informații*”, elaborate de Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații, care au fost adaptate după regulamentul similar din armata franceză. Pentru prima dată în armata română a fost introdus un asemenea regulament clar și concis, cu capitole care arată scopul, organizarea și compunerea, atribuțiile și mijloacele, modul de efectuare a interogatoriului, analiza documentelor și a presei, precum și întocmirea buletinului de informații. De asemenea, aceste instrucțiuni conțin genmenele de înființare a unei structuri acoperite, condusă direct de Marele Cartier General și intitulată Serviciul Secret. Dovada că acest organ se afla doar în stadiul de proiect este atenționarea că „*vor urma instrucțiuni speciale*”¹⁰ pentru organizarea și funcționarea acestei structuri. Aceste „*Instrucțiuni...*” au fost urmate, la 15 aprilie 1917, de altele, cu un caracter exclusiv contrainformativ, în care s-au impus reguli de compartimentare și conspirativitate a muncii la nivelul ofițerilor de informații din unități și mari unități.

Practic, la fiecare mare unitate a fost creat un nucleu care putea fi asemănat unui triunghi: conducerea și latura informativă aparțineau ofițerilor specializați sau cu calități și abilități în domeniu, latura contrainformativă, în special zona contraspionajului, a fost destinată funcționarilor de siguranță proveniți de la DPSG, aceștia având o experiență profesională mai îndelungată, iar problemele de

⁹ A. N. I. C., fond DPSG, dosar nr. 16/1917, f. 3.

¹⁰ Marele Cartier General, Secția I-a, Biroul Informații, *Instrucțiuni asupra organizării și funcționării Serviciului de Informații*, Iași, 1917, p. 8.

poliție militară, ordine și siguranță publică au revenit unui detașament de jandarmi. Aceste nuclee au fost coordonate de Biroul Informații din MCG și consiliate de ofițeri francezi din Misiunea militară, astfel că rezultatele din campania anului 1917 au fost dintre cele mai bune.

Aflat într-o vizită la comandamentul Armatei 1, regele Ferdinand a fost ținta unui bombardament german, ceea ce a atras măsura de evacuare a populației evreiești din zonă, întrucât aceștia erau considerați germanofili și neloiali statului român. La 31 mai 1917 a fost publicată o listă cu 33 de spioni și trădători români condamnați la moarte, pe care se aflau un număr însemnat de etnici evrei. Reacțiile negative au venit din partea militarilor ruși aflați în Moldova, care au protestat împotriva „*persecuțiilor evreilor și socialiștilor*”¹¹. La rândul ei, presa din Petrograd și Odesa a urmărit atent sentințele date de Curțile Marțiale și a etichetat liderii români ca „*antidemocrați și antisemiți*”¹². Căpitanul baron Emanuel Tisenhausen, comisar de front al guvernului provizoriu rus, a prezentat nemulțumirea militarilor pe care îi reprezenta, atât din punct de vedere al apropierii ideologice cu cei executați, cât și din cauza pedepsei cu moartea, abolită deja în Rusia.

Totodată, acesta a apreciat că „*sub pretextul contraspionajului*”¹³ minoritățile sunt supuse persecuțiilor, în mod special evreii ruși și români¹⁴. Presiunile au avut un efect imediat: în luna iunie 1917 un număr de 14 persoane a fost condamnat la moarte pentru trădare, dar regele Ferdinand a suspendat pedeapsa pentru

¹¹ *Ibidem*, p. 35.

¹² *Ibidem*, p. 34.

¹³ *Ibidem*, p. 38.

¹⁴ Pentru a-și accentua punctul de vedere, Comitetul Armatei Ruse a elaborat, la 7 august 1917, un manifest în care și-a exprimat protestul față de persecuția etnicilor minoritari din România (documentul a fost editat în Florian Tănăsescu, Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu, *Ideologie și structuri comuniste în România 1917 - 1918*, INST, București, 1995, p. 258 - 259).

„a calma lucrurile”¹⁵. Cum problema tindea să se accentueze și să creeze probleme suplimentare în relațiile cu Rusia, prim-ministrul Ion I. C. Brătianu a acordat mai multe interviuri în care a arătat că, din cele peste 100 de persoane condamnate și executate, doar 14 au fost evrei, iar considerentele pentru trimiterea acestora în judecată nu au fost nici rasiale și nici politice, ci dovezile de spionaj în favoarea Puterilor Centrale. Referitor la această problemă, generalul Berthelot a discutat, la 17 mai 1917, cu generalul Prczan și premierul Ion I. C. Brătianu despre „precauțiile ce trebuie luate împotriva spionajului”¹⁶. Cu același prilej, acesta a constatat că se manifestă „o anumită propagandă pacifistă cu tendințe germanofile”¹⁷ și a reproșat DPSG „privirea îngăduitoare”¹⁸ față de această problemă. În octombrie 1917 premierul român a dispus executarea unui alt lot de spioni, „majoritatea evrei ruși plătiți de Germania”¹⁹, care au declanșat alte amenințări din partea Comitetului soldaților ruși, care nu acceptau pedeapsa cu moartea. Excesul de umanitarism a fost temperat cu sprijinul reprezentanților politico-militari francezi și al liderului mișcării de emancipare a cehoslovacilor, Thomas Masaryk²⁰, aflat în vizită la Iași. În antiteză, Constantin Argetoianu, martor la evenimente, a afirmat că „sub pretext de spionaj, de trădare sau de bolșevism o sumă de oameni au fost, într-adevăr, împușcați în prima jumătate a anului 1917 cu o samavolnicie și cu o lipsă de forme legale

¹⁵ Glenn E. Torrey, *Armata revoluționară rusă și România. 1917*, Editura Militară, București, 2005, p. 37.

¹⁶ General Henri Berthelot, *Jurnal și Corespondență 1916 - 1919* (traducere din limba franceză de Oltița Cântec), Presa Universitară Clujeană, Cluj - Napoca, 2000, p. 157.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Conte de Saint - Aulaire, *Confesiunile unui bătrân diplomat* (traducere din franceză de Ileana Sturdza, introducere și note de Mihai D. Sturdza), Editura Humanitas, București, 2003, p. 137.

²⁰ Thomas Masaryk (n. 1850 - d. 1937) a fost un filozof, sociolog și om politic cehoslovac. A fost primul președinte al Republicii Cehoslovace (1918 - 1935).

însăpăimântătoare”²¹. Acest lucru a fost confirmat de mareșalul Ion Antonescu în ședința de guvern din 25 februarie 1941, imediat după înăbușirea rebeliunii legionare, când a expus modul în care a decis să facă ordine în rândurile Armatei 4 (de Nord) și să elimine sursa unor posibile scurgeri de informații. Printre altele, conducătorul statului a rememorat cum a acționat în Războiul de Întregire împotriva acțiunilor subversive: „În timpul războiului Armata de Nord a mers așa cum a mers din cauză că am întrebuințat cele mai drastice măsuri împotriva vinovaților. (...) Am spânzurat și trei jidani în piață la Bacău. S-a făcut, însă, atunci în Moldova o ordine exemplară și am economisit în felul acesta viața multor oameni, care ar fi alunecat pe o pantă periculoasă. Tot așa am scăpat și de agitațiile rușilor. Am executat fără milă pe toți rușii care plecau cu fel de fel de misive de la un post de comandă la altul, ca să facă legătura între Sovietele care luaseră ființă atunci. Și cu toate că era armată rusească multă în Moldova, totuși eu am făcut aceste executări. În felul acesta a putut fi salvată Moldova și Țara Românească”²².

La finalul bătăliilor din vara anului 1917 MCG a dorit să cunoască modul de organizare și funcționare a birourilor de informații de la marile unități, în contextul luptelor abia încheiate și în perspectiva confruntărilor viitoare. În acest scop, la 18 august 1917, căpitanul Popovici a fost delegat a inspecta birourile de informații de la marile unități ale celor două armate române.

Pe baza experienței dobândite în evenimentele militare din vara aceluiași an, Biroul Informații din Marele Cartier General a emis, la 3 octombrie 1917, „Observații relative la funcționarea Serviciului

²¹ Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. IV, partea a V-a (1917 - 1918), ediție și indice adnotat de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1993, p. 23.

²² *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu vol. II (ianuarie - martie 1941)*, ediție de documente întocmită de Marcel - Dumitru Ciucă, Aurelian Teodorescu, Bogdan - Florin Popovici, București, 1998, p. 364.

de Informații”, în care accentul a fost pus pe profesionalizarea și continuitatea personalului care își desfășoară munca în acest domeniu. Au fost constatate cazuri când ofițerii de informații de la unități au fost trecuți la comandă, ceea ce a afectat coordonarea, culegerea, analiza și exploatarea de date utile privind inamicul.

Rezultatele bătăliei pentru Moldova, favorabile trupelor româno - ruse, nu au putut fi exploatate la justa lor valoare. Ascensiunea bolșevicilor la putere cu sloganuri care promovau necesitatea încheierii păcii și aducerea trupelor în țară, a pus capăt, indirect, rezistenței românești. La începutul lunii noiembrie 1917, între Armata 6 rusă și trupele bulgare din fața sa a fost încheiat un armistițiu neoficial. La 22 noiembrie 1917 a venit celebra radiogramă necifrată a lui V. I. Lenin, prin care a cerut tuturor unităților militare încheierea unor armistiții ad-hoc cu inamicul. Prevăzând evoluția evenimentelor, generalul Alexandru Averescu l-a însărcinat pe generalul Constantin Scărișoreanu ²³ cu formarea unui detașament – „Grupul Tazlău” – a cărui misiune consta în patrularea în spatele liniilor ruse „într-o manieră cât mai discretă cu putință” ²⁴ pentru a tatona intențiile trupelor, iar în caz de defectare să intervină rapid în breșa creată. În data de 28 noiembrie 1917, la Moinești, militarii „Grupului Tazlău” s-au confruntat cu Regimentele 6 și 195 Infanterie ruse, aflate într-o retragere dezorganizată și pe o direcție greșită, pe care le-au dispersat după câteva salve de artilerie. Afluența

²³ General Constantin Scărișoreanu (n. 11 ianuarie 1869 - d. 12 noiembrie 1937), sublocotenent (1890), căpitan (1897), maior (1907), locotenent - colonel (1911), colonel (1914) și general de brigadă (1916). În 1916 primește comanda Diviziei 19 Infanterie, cu care se evidențiază în luptele de la Amzacea și Topraisar, după care preia nou creată Divizie 9 / 19 Infanterie și participă la bătăliile de pe Neajlov și Argeș. La bătălia de la Mărășești se află în fruntea Diviziei 9 Infanterie, cu care a atacat și înfrânt trupele germane din sectorul său. Pe larg despre viața și activitatea sa a se consulta: Teofil Oroian, *Un mare comandant uitat pe nedrept: Generalul Constantin Scărișoreanu*, în revista *Historia* an VII, nr. 61 / ianuarie 2007, p. 25 - 29.

²⁴ Glenn E. Torrey, *op. cit.*, p. 83.

informațiilor despre propaganda bolșevică au fost transmise cu maximă rapiditate la MCG, care, după o atentă analiză și sinteză, a cerut celor două armate române să urmărească și să combată aceste acțiuni ²⁵.

Prin măsurile adoptat și transpuse în practică, armata română a demonstrat, la adevărata ei valoare, potențialul pe care îl deține. Alături de trupele combatante de pe toate fronturile, structurile informative / contrainformative, reorganizate și profesionalizate, au asigurat un flux continuu de date privind inamicul ²⁶, concomitent cu desfășurarea unor acțiuni de contrasponaj din cele mai eficiente.

²⁵ Florian Tănăsescu, Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu, *Ideologie și structuri comuniste în România 1917 - 1918*, INST, București, 1995, p. 302 - 302 (documentul 38: 1917, decembrie, 12, Iași: *Instrucțiuni ale MCG către armatele I și II-a privind combaterea propagandei bolșevice*).

²⁶ Spre exemplu, în noiembrie 1917, Marele Cartier General, Biroul Informații a editat broșura *Armata austro - ungară, după datele obținute până în octombrie 1917 din diferite surse (engleze, franceze, italiene și ruse), din cercetarea documentelor și din interogarea prizonierilor capturați pe frontul român*, care cuprindea trei părți: I – Modificări survenite în armata austro - ungară în decursul anilor 1916 - 1917; II – Compunerea marilor unități; III – Tablou rezumativ de regimente și batalioane din armata austro - ungară și arătarea unităților mari cărora aparțin.